

βοηθοὶ ἐπηγαινοῦρχοντο εἰς τὸν ὑγρὸν ἐκείνον βόρβορον, σύροντες ἀπὸ τῆς κόμης κερκίλας ἀποκεκομμένας ἢ ἔλσεινοὺς καὶ φοβεροὺς κορμούς. Ἐπλησίασεν ἔπειτα πρὸς ἡμᾶς ὁ δήμιος καὶ μειδιῶν μᾶς προέτεινεν ἂν ἠθέλομεν ν' ἀγοράσωμεν τὰς δύο του σπάθας, τὰς ὁποίας μᾶς ἐπεδείκνυσεν, ἀντὶ πάντε ταλλήρων, εἰς ἀνάμνησιν τοῦ θαύματος!

[Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ.]

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΔΟΒΡΟΥΤΣΑΣ

Πρὸς τὰ ἀνατολικὸν ὄριον τῆς Βλαχίας, πὸ ἀποτελούμενον ὑπὸ τῆς πρὸς Βορρᾶν φερομένης κοίτης τοῦ Δουνάβεως, καὶ μεταξὺ ταύτης καὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου κεῖται χώρα τελευτωδῆς καλουμένη Δόβρουτσα, ὀλίγον γνωστὴ σήμερον, ἔτι δ' ὀλιγώτερον πρὸ τοῦ Κριμαϊκοῦ πολέμου, ὅτε ἐγένετο θέατρον μεγάλων στρατιωτικῶν ἔργων.

Ὅρια ταύτης εἶναι πρὸς Δ. ἢ ἀπὸ τῆς πολιχνης Ῥασσόβας μέχρι Γαλαζίου γκαμμή τοῦ Δουνάβεως, πρὸς Β. ὁ αὐτὸς ποταμὸς ἀπὸ Γαλαζίου μέχρι τῶν ἐκβολῶν, πρὸς Α. ὁ Εὐξείνους Πόντος καὶ πρὸς Μ. τὸ μεταξὺ Ῥασσόβας καὶ Κωσταντσα στενὸν, ὅπερ τανῦν διέρχεται σιδηρόδρομος. Ἀποτελεῖ δὲ, οὕτως εἰπεῖν, χειρόνησον περικυλζομένην πικταχόθεν πλὴν τοῦ στενοῦ (ἔχοντος μῆκος 12 λευγῶν κατ' εὐθείαν γκαμμήν) ὑπὸ τῶν ὑδάτων ἀφ' ἐνὸς τοῦ Δουνάβεως, ἀφ' ἑτέρου τοῦ Εὐξείνου Πόντου.

Ἡ χώρα τῆς Δόβρουτσας χριστᾶ ἐν γένει σειρᾶν κρηματοειδῶν ὄροπεδίων, χωριζομένων ὑπὸ ἀβαθῶν κοιλάδων κρηματοειδῶν εἰς ὑψηλὰς πεδιάδας, τευνομένας κατὰ κάθετον πρὸς τὰς ὄχθας τοῦ Δουνάβεως καὶ τῶν περκαλιῶν τοῦ Εὐξείνου. Λέγουσιν ὅτι τὸ ὄνομα αὐτῆς παράγεται ἐκ τῆς σλαβικῆς λέξεως δόβρο (καλὸς), καὶ ὑπὸ τῶν Τούρκων δὲ ὀνομάζεται χώρα ἀγαθὴ διότι εἰς οὐδὲν ἀνήκει καὶ δύναται ἐπομένως νὰ γίνηται κτήμα ἐκάστοτε τοῦ πρώτου καταλαβόντος.

Πᾶσα ἡ χώρα ἀποτελεῖ ἀπέραντον καὶ γονιμώτατον λειμῶνα κατοικεῖται δὲ ἀρχαίως ὑπὸ Τυτάρων ποιμένων, καὶ πρὸς τὰς ὄχθας τοῦ Δουνάβεως ὑπὸ Βλάχων. Οἱ Βούλγαροι εἰσιν εὐάριθμοι πλὴν ἂν ἐκληφθῶσιν ὡς τοιοῦτοι καὶ μέρος τῶν οἰκούντων ἐνταῦθα Τούρκων θεωρουμένων ὡς Βουλγάρων ἐκτουρισθέντων. Μέγας μέρος τῆς χώρας οἰκοῦσι καὶ φυγάδες Κοζάκοι. Τμήμα δὲ τι μικρὸν καὶ Γερμανοί. Ὑπὸ ἔθνογραφικῆν οὕτως ἔποψιν ἡ Δόβρουτσα εἶναι μωσαϊκὸν διαφόρων λαῶν.

Αἱ κυριώτεραι τῶν πόλεων αὐτῆς εἰσιν αἱ ἑξῆς, αἱ καταγράφομεν ἐν εἰδει ὀδοιπορικῶν.

Τσέρνα-βόδα, κομὸπολις ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως, καὶ παρὰ τὸ ἄκρον τῆς μεγάλης λίμνης Καρασοῦ ἢ κόμη αὕτη ἄλλοτε

βλαχικὸν κωμίδιον ἄσσημον, ἀπέκτησεν ἀκμὴν τινὰ μετὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ σιδηροδρόμου ἀπὸ ταύτης μέχρι Κωσταντσα, διὰ τοῦ ὁποίου ἐπὶ τινὰ χρόνον διήρχοντο οἱ πορευόμενοι εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐκ τῆς Δύσεως διὰ τοῦ Δουνάβεως. ἔχει κατοίκους 2,000.

Ἡ λίμνη Καρασοῦ ἔχει πλάτος 2—4 χιλιομέτρων, καταλαμβάνει δ' ἐν καιρῷ ἀναβάσεως τοῦ Δουνάβεως, ὅτε εἰσρέουσιν εἰς αὐτὴν τὰ ὑδάτα, χῶρον μέχρι 3 ὀ χιλιομέτρων. Ὁ Δουνάβης ὁ μέχρι τῆς πόλεως ταύτης φερόμενος πρὸς Ἄνατ. σχηματίζει καμπὴν λαμβάνων πρὸς Βορρᾶν πορείαν.

Ὁ σιδηρόδρομος ἀναχωρῶν ἀπὸ Τσέρνα-βόδας διέρχεται πρὸς Β. τὴν λίμνην Καρασοῦ καὶ φθάνει (44 χιλίωμ.) εἰς

Μετζιδιέ, πόλιν ὅλως νέαν, κατοικουμένην ὑπὸ τῶν Τυτάρων, τῶν ἐλθάντων εἰς Δόβρουτσαν ἐπὶ τοῦ Κριμαϊκοῦ πολέμου, ὡς κηρυχθέντων ὑπὲρ τῶν Τούρκων. Τούτους ὁ Σαῖδ Πασᾶς συνήθροισε καὶ ὤκισεν ἐνταῦθα, ὀνομάσας οὕτω τὴν νέαν πόλιν πρὸς τιμὴν τοῦ Σουλτάνου Μετζιδιέ. Ἡ πόλις ἔχει 1000 οἰκίας, καὶ 15—20,000 ψυχᾶς. Ἀπὸ Μετζιδιέ ὁ σιδηρόδρομος φερόμενος πρὸς Ἄν. καταλείπει πρὸς τὰ ἀριστερὰ τὰ κωμίδια Κουστελί καὶ Ἄλα-καποῦ. Τὸ τελευταῖον κεῖται εἰς τὴν Ἄν. ἐσχατιᾶν τῆς τελευτωδῆς λίμνης εἶναι δὲ ἔδρα Χάνη, ἔχοντος ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ἑκώμας Ταταρικᾶς.

Ὁ σιδηρόδρομος πρὸς τὸ ὕψωμα τοῦ Ἄλα-καποῦ κάμπτεται ἐλαφρῶς πρὸς Ν. καὶ διατέμνεται τὰ χερσικώματα, τὰ λεγόμενα τοῦ Τραϊανου (στρατιῶν τοῦ Οὐάλεντος, θελήσαντος ἐν τῷ στενῷ τούτῳ νὰ ἐμποδίσῃ τοὺς Γόθους, οἵτινες εἶχον ὑπερπηδήσει τὰς ἐκβολὰς τοῦ Δουνάβεως). Ἐντεῦθεν φθάνει εἰς τὸν ἑ' σταθμὴν Μουρφακτάρ (44 χιλιομέτρα ἀπὸ τοῦ ἄ), μικρὰν πόλιν τουρκικῆν, ἐντεῦθεν δὲ (65 χιλίωμ.) εἰς

Κωνσταντσα (Κωνσταντιῆ τουρκ.), κειμένην ἐπὶ τοῦ ὀμωνύμου ἀκρωτηρίου παρὰ τὴν Μαύρην θάλασσαν καὶ οὖσαν πρωτεύουσαν διαμερίσματος διοικητικοῦ (καζᾶς) ὑπαγομένου εἰς τὸ σαντζάκιον τῆς Βάρνης (Βιλαετίου τοῦ Δουνάβεως), καὶ ἔδραν ἐπισκόπου. (Κάτ. 3—4000, ὦν 1000 Ἕλληνες). ἔχει λιμένα ἀβαθῆ καὶ ἀναπεπταμένον εἰς τοὺς νοτίους ἀνέμους, ὅπερ καθιστᾶ τὴν προσόρμισιν αὐτῆι τῶν πλοίων ἐπικίνδυνον.

Αἱ ἑλληνικαὶ καὶ ῥωμαϊκαὶ ἀρχαιότητες ἐν τῇ πόλει ταύτῃ εἰσιν ἀφθονώταται, σχεδὸν δὲ πᾶσαι αἱ τουρκικαὶ οἰκίαι εἰσιν ἐκτισμέναι ἐκ τοῦ ὕλικου ἀρχαίων κτιρίων ἐνταῦθα δὲ καὶ ὁ Ἄνδρέας Παπαδόπουλος Βρετὸς, πρόξενος Ἑλλήνων ἐν Βάρνη, ἀνεκάλυψεν ἐπιγραφὴν, ἐξ ἧς ἐμφαίνεται ὅτι ἡ Κωνσταντσα εἶνε ἐκτισμένη ἐπὶ τῆς ἀρχαίας πόλεως Τόμειος, μητροπόλεως τοῦ Πόν-

του κλουμένης ἐπὶ τῶν ῥωμαϊκῶν νομισμάτων. Εἰς τὴν πόλιν ταύτην ἐξώρισθη, καὶ αὐτόθι ἀπέθανεν ὁ ποιητὴς Ὀβίδιος.

Ἡ Κωνσταντία, καλουμένη καὶ Μιλητὴς ὡς ἀποικία Μιλησίων, ἔλαβε τὸ σημερινὸν ὄνομα ἐκ τῆς Κωνσταντίας, ἀδελφῆς τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου.

Κατὰ τὸν Παπαδόπουλον Βρετὸν ἡ ἀκμὴ τῆς πόλεως διετηρήθη μέχρις Ἀλεξίου Κομνηνοῦ (1202), ὕστερον δὲ περιήλθεν εἰς χεῖρας τῶν Βουλγάρων. Οἱ Τούρκοι καταλαβόντες αὐτὴν ὠχύρωσαν. Οἱ Ῥῶσοι ἐθρομβάρδισαν τὴν πόλιν κατὰ τὸ 1812, τῷ δὲ 1829 κατέλαβον αὐτὴν ἀμαχί. Τὰ ὄχυρά της αὐτῆς ἔκτοτε μένουσι κατερριμμένα.

Πρὸς Β. τῆς Κωνσταντίας ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Εὐξείνου κεῖται ἡ πολίχνη *Καγαρλίχ* πρὸς ἣν φέρει ὁδὸς πρὸς Β. δὲ ταύτης κεῖται τὸ παλαιὸν φρούριον *Καρα-Κερμάν*.

Αὐταί εἰσιν αἱ πρὸς Μ. καὶ Α. πόλεις Ἰδιωμένη ἤδη τὰς κειμένας πρὸς Δ. καὶ Β., τὰς ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως, ἀρχόμενοι αὐτῆς ἀπὸ τῆς Τσέρνα-βόδας. Ἀπὸ τῆς πόλεως ταύτης καὶ ὀλίγον πρὸ ἀπὸ τῆς Ρασσόδας ὁ Δουνάβης ἀλλάσσει τὴν πρὸς Ἀνατολὰς πορείαν του καὶ στρέφεται πρὸς Βορρᾶν, φερόμενος ἐπὶ πεδίων χθικμαλῶν σχηματιζόντων ἐκατέρωθεν ἔλη.

Ἀπὸ Τσέρνα-βόδας ὁδὸς μονότονος καὶ ἔρημος παρὰ τὴν δεξιᾶν ὄχθην τοῦ Δουνάβεως φέρει μετὰ 10 ὥρας εἰς

Χίρσοβαν, μικρὰν κομῶπολιν ὄχυρὰν περιεκλουμένην ὑπὸ ὄρεων. Ἐνεπύθεν ὁ Δουνάβης, ἅτε χαμηλοτέρην ἔχων τὴν δεξιᾶν ὄχθην, ὑπερχειρίζων καλύπτει μέγα μέρος τῆς πεδιάδος τῆς Δόβρουτσας, ἥτις εἰς τὸν ὀρίζοντα φαίνεται ἐνουμένη πρὸς τὰς ἐρήμους γαίας τῆς Βεσσαραβίας. Ἡ ὁδὸς ἐκ τῆς Χίρσοβας παρεκτεινομένη διέρχεται τὴν κομῶπολιν *Δοριάνην* καὶ μετὰ 46 ὥρας φέρει εἰς

Ματσίν, μικρὰν πόλιν προστατευομένην ὑπὸ περιβόλου ὠχυρομένου καὶ δύο ἀσθενῶν πύργων. Εἰς ἀπόστασιν 3 χιλιομέτρων ἀπὸ τῆς πόλεως ταύτης μεταξὺ τῶν κομιδίων *Γκρέτσι* καὶ *Τάρκαϊ* ἐπὶ θέσεως καλουμένης Ἰγλιτζα ὁ Ἐγκελχάρδτ ἀνεκάλυψε καὶ ὁ Γ. Βοκσιέροσκαὶ Βωδρὺ ἐσπούδασαν τὰ λείψανα τῆς Τροισμίδος (Troesmis), ἀκροπόλεως ῥωμαϊκῆς, ἣν οἱ Ῥωμαῖοι κατασκευάσαν ὅπως προστατεύουσι τὴν διάβασιν τοῦ Δουνάβεως, καὶ ἦν ὕστερον ἐπεσκευάσαν ὁ Ἰουστινιανός. Ἀπέναντι τοῦ Ματσίν, ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ κεῖται ἡ Ἰσραήλα, χωριζομένη τούτου διὰ 3 ἢ 4 βραχιόνων τοῦ ποταμοῦ, πλάτους 40 χιλιομέτρων. Πέραν τῆς Ἰσραήλας ὁ Δουνάβης εἰσέρχεται εἰς μίαν μόνον κοίτην, καὶ οὕτω φέρεται εἰς Γαλαζίον (6 ὥραι), ἐνεπύθεν δὲ μέχρι τοῦ Ῥενίου (4 ὥραι), κειμέ-

νου παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Προύθου, στρέφων λαμβάνει τὴν πρὸς Ἀν. πορείαν μέχρι τῶν ἐκβολῶν του εἰς τὸν Εὐξείνου.

Ἀπὸ τοῦ Ῥενίου ἡ ἐκατέρωθεν τοῦ ποταμοῦ χώρα εἶναι κατάκλυστος ὑπὸ ὑδάτων τὰ παραποτάμια εἰσβάλλουσι εἰς αὐτὸν διὰ λιμνῶν ἐκτεινομένων ἐκατέρωθεν τῶν ὄχθων. Μεταξὺ τῶν λιμνῶν *Καχούλ* καὶ *Καρτάλ*, τῶν ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης, εἰς ἀπόστασιν 24 χιλιομέτρων ἀπὸ Ῥενίου καὶ 1 χιλιομέτρου ἀπὸ τοῦ Δουνάβεως ἐπὶ γλώσσης γῆς ὀριζομένης ὑπὸ τελευτωδῶν λειβαδίων κεῖται ἡ βλαγικὴ κόμη *Σαττουλοῦ-Νοῦ* (νέον χωρίον), ἀφ' ἧς διέβησαν οἱ Ῥῶσοι κατὰ τὴν ἐκστρατείαν τοῦ 1828. Ἀπέναντι δὲ τοῦ χωρίου τούτου ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης κεῖται ἡ πολίχνη

Ἰσάκτσα, ἔχουσα ἀσθενὲς φρούριον, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει ὡς ἀπλοῦς στρατιωτικὸς σταθμὸς τῶν ἐκβολῶν τοῦ Δουνάβεως. 43 μίλια ἐνεπύθεν κατὰ τὴν ἐπιφορὰν τοῦ ποταμοῦ πρὸς τὴν θέσιν τὴν καλουμένην *Τσατάλ*, ἀρχεται τὸ λεγόμενον *Δέλτα* τοῦ Δουνάβεως. Ὁ ποταμὸς διαιρεῖται εἰς δύο βραχίονας, ὧν ὁ μὲν πρῶτος πρὸς τὰ ἀριστερὰ διευθύνεται *ΑΒΑ.*, διέρχεται διὰ τοῦ Ἰσμαίλιου καὶ Κίλιας καὶ διανύων 98 χιλιομέτρα ἐκβάλλει εἰς τὸν Πόντον, σχηματίζων κατὰ τὰς ἐκβολὰς διαφόρους νήσους καὶ ὁ διακλωδῶσις, ὁ δὲ δεύτερος ὁ θεωρούμενος ἡ ἀληθῆς ἐξακλούθησις τοῦ ποταμοῦ, δι' οὗ εἰσέρχονται τὰ ἀτμόπλοια, φέρεται *ΔΑ.* καὶ εἰς ἀπόστασιν ὁ ὥρων φέρει εἰς

Τούλτσαρ (55 μίλ. ἐκ Γαλαζίου), πρωτεύουσαν ἐνὸς τῶν 7 σαντζακίων τοῦ Βιλαετιῦ τοῦ Δουνάβεως. Ἔχει κατοίκους 30—35,000 Τούρκους, Βουλγάρους, Ῥουμούνους, Ἕλληνας, Ἀρμενίους, Ἰουδαίους. Εἶναι ἐκτισμένη ἐν εἴδει ἀμφιθεάτρου ἐπὶ τῆς ἀρχαϊκῆς κλιτύος τῆς δευράδος πῶν ὄρεων, ἥτις ἀρχομένη ἀπὸ *Ματσίν* καταλήγει εἰς τὸν βραχίονα τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Κεῖται δὲ εἰς τὸ βάθος κόλπου σχηματιζομένου ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ. Ἐπὶ τῆς ὑπερκειμένης κορυφῆς τοῦ ὄρους ἐφ' οὗ κεῖται φαίνεται ὅλον τὸ *Δέλτα* τοῦ Δουνάβεως καὶ ἡ ἐρημος, ἥτις διαχωρίζει αὐτὴν ἀπὸ τὴν πόλιν *Βαχδαγ*, κειμένην πρὸς *Μεσημβρ.* αὐτῆς εἰς ἀπόστασιν 40 χιλιομέτρων. Τὸ *Δέλτα* τοῦ Δουνάβεως ἔχει ἐπιφανείαν 2,700 τετραγ. χιλιομέτρων.

Εἰς ἀπόστασιν 7 ἢ 8 χιλιομέτρων κάτωθεν τῆς *Τούλτσας* ὁ Δουνάβης ὑποδιαιρεῖται αὐτῆς εἰς νέους βραχίονας ὧν ὁ μὲν καλεῖται τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, μήκους 105 χιλιομέτρων, φερόμενος νοτιονατολικῶς, ὁ δὲ τοῦ *Σουλινᾶ*, 88 χιλιομέτρων διὰ τούτου ἐκτελοῦνται καὶ οἱ πλοῖ. Ἔχει πλάτος 70 ἕως 80 μέτρ. καὶ βάθος 6—7' ἐκβάλλει δὲ εἰς τὴν θάλασσαν διὰ μιᾶς κοίτης.

Τὰ πλοῖα διέρχονται διὰ μέσου δάσους ὕψηλῶν καλαμώνων, καλυπτόντων μέγα μέρος τοῦ

Δέλτα' πλήθος ἄπειρον ἐλοθίων πτηνῶν εἰςιν οἱ κάτοικοι τῶν ἐρημιῶν τούτων, ἐντὸς τῶν ὁποίων διακίτωνται προσέτι καὶ φοβεροὶ λύκοι καὶ ἀχιόχοιροι τερατώδεις καὶ ἄπειρα σιμῆνη κωνώπων. Μετὰ 5 $\frac{1}{3}$ ὥρας ἐκ Τούλτσας, (89 μίλια ἀπὸ Γαλαζίου) κεῖται ὁ

Σουλινᾶς, ὁ πρῶτος λιμὴν τῆς Τουρκίας ἐν τῇ Μαύρῃ θαλάσῃ, ἐπὶ τῆς ΑΜ. ἐσχατιᾶς τοῦ ὀμωνήμου βραχίονος τοῦ Δουνάδεως. Ἡ πόλις εἶναι ἐκτισμένη κατ' εὐρωπαϊκὸν τρόπον, ἔχει ὁδοὺς εὐθείας καὶ καθαρὰς, λιμένα πρόσφορον, εἶναι δὲ καὶ πρωτεύουσα διαμερισματος, ἐξαρτωμένου ἐκ τοῦ σαντζακίου τῆς Τούλτσας. Ἐκ τοῦ Σουλινᾶ ἀπέχει ἡ Ὀδητὸς διὰ θαλάσσης 40 ὥρας.

Ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ἡ Δόβρουτσα περιέχει τινεὶς πολίχνας συνδεομένας πρὸς ἀλλήλας δι' ὁδῶν. Οὕτω πρὸς Μ. τῆς Τούλτσας φέρεται ὁδὸς ἀπὸ ταύτης μέχρι τῆς πόλεως Βαβαδάρ, εἰς ἣν καταλήγει καὶ ὁδὸς ἀπὸ Ἰσακτσας, ἐντεῦθεν δὲ προχωροῦσα δικρονοῦται, καὶ εἰς κλάδος αὐτῆς πρὸς Β. φέρεται εἰς Χίρσοβαν, ἕτερος δὲ εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου πολίχνην Καραγελικ, ἐκ ταύτης δὲ εἰς Καραμουράτ καὶ Κωνσταντῆσαν. Περὶ τὸ μέτρον δὲ τοῦ βραχίονος τοῦ Ἁγίου Γεωργίου καὶ πρὸς Μ. κεῖται ἡ πολίχνη Δουναβίτσι ἐπὶ τοῦ ὀμωνήμου ποταμοῦ τοῦ συνδέοντος ἐν εἴδει διώρυγος τὴν λίμνην Ῥαζέλιμ πρὸς τὸν βραχίονα τούτον.

Ἐπὶ ὑγιεινῆν ἔποψιν ἡ Δόβρουτσα εἶναι τόπος νοσώδης, ὡς τῶν ἐνυπαρχόντων ἐλῶν καὶ τελμάτων.

[Ἐκ τοῦ ὁδοπορικοῦ τοῦ Ἰσαμπέργ, τῶν γεωγραφικ. πινάκων τοῦ Κιπέρτου, Schaefer, Fried, καὶ ἐτέρων βοηθημάτων.]

A. ΜΗΛΙΑΡΗ.

ΤΟ ΒΟΡΕΙΟΝ ΣΕΛΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΟΥΜΒΟΛΔΟΝ

Στενωῶς συνδέεται μὲ τὸν μαγνητισμὸν τῆς γῆς καὶ τὰς ἠλεκτρομαγνητικὰς δυνάμεις ἡ παραγωγή τοῦ πολικοῦ φωτὸς ὡς καὶ ἡ θερμότης τοῦ ἡμετέρου πλανήτου, τοῦ ὁποῦ οἱ μαγνητικοὶ πόλοι δύνανται νὰ θεωρηθῶσι καὶ ὡς πόλοι ψύχους. Τὸ βόρειον σέλας δὲν δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς αἰτία διαταράξεως τῆς ἰσορροπίας τοῦ γήινου μαγνητισμοῦ, ἀλλ' ἀπλῶς ὡς τὸ ἀποτέλεσμα ἐνεργείας γήινης, τῆς ὁποίας ἡ ἔντασις ὑψοῦται μέχρι παραγωγῆς φωτεινοῦ φαινομένου. Ἡ ἐμφάνισις τοῦ βορείου σέλαος εἶναι φαινόμενον τὸ ὁποῖον θέτει τέρμα εἰς μαγνητικὴν θύελλαν, ὡς εἰς ἠλεκτρικὴν θύελλαν ἕτερον φωτεινὸν φαινόμενον, ἡ ἀστραπή, ἀναγγέλλει ὅτι ἐπανῆλθε πάλιν ἡ πρὸς στιγμὴν διαταραχθεῖσα ἰσορροπία τῆς ἠλεκτρικῆς.

Ὅπως ἀπεικονίσταμεν τὸ φωτεινὸν τοῦτο μετέωρον, περιγράφομεν τὰς διαφόρους φάσεις τῆς

παραγωγῆς τελείου βορείου σέλαος. Εἰς τὸν ὀρίζοντα, κατὰ τὴν διεύθυνσιν τοῦ μαγνητικοῦ μεσημβρινοῦ τοῦ τόπου, ὁ οὐρανὸς, κατ' ἀρχὰς αἴθριος, ἄρχεται σκοτιζόμενος, σχηματίζεται δὲ εἶδος τι νεφελώδους παραπετάσματος τὸ ὁποῖον ἀνέρχεται βραδέως καὶ ὑψοῦται μέχρι 40 μοιρῶν περίπου. Διὰ τοῦ σκοτεινοῦ τούτου κυκλικοῦ τμήματος τοῦ οὐρανοῦ, τοῦ ὁποῦ ἡ χροιά κλίνει πρὸς τὸ ἰώδες, οἱ ἀστέρες διορῶνται ὡς διὰ πυκνῆς ὀμίχλης, βραδύτερον δὲ περὶ τὰ πέρατα ἀναφαίνεται τόξον ἐν εἴδει ταινίας κατ' ἀρχὰς μὲν λευκὸν, εἶτα κίτρινον, διαχέον ἄπλετον φῶς. Ἐνίοτε τὸ φωτεινὸν τοῦτο τόξον φαίνεται ὡσεὶ ταρρασσομένον ἐπὶ ὥρας ὀλοκλήρους, ἀλλάσπον διηνεκῶς μορφήν καὶ ἐκτοξεῦον συγχρόνως στήλας φωτὸς ἀκτινοειδῶς ἀνερχομένης μέχρι τοῦ ζηνίθ (τοῦ κατακορύφου σημείου). Ἐφ' ὅσον ἡ ἐκπομπὴ τοῦ πολικοῦ φωτὸς εἶναι ἰσχυρὰ ἐπὶ τοσοῦτον εἰς ζωνὰ καὶ τὰ χρώματα, ἅτινα ἀπὸ τοῦ ἰώδους καὶ τοῦ κίτρου κλίνουσι πρὸς τὸ πράσινον καὶ ἐρυθρὸν, παραλλάσσοντα μετ' ὅλων τῶν ἐνδιαμέσεων χροιάων.

Συμβαίνει δὲ τὸ αὐτὸ καὶ εἰς τοὺς ἠλεκτρικοὺς σπινθῆρας, τῶν ὁποίων ἡ χροιά καὶ ἡ λάμψις εἶναι ἐπὶ τοσοῦτον ζωηρότερα ἐφ' ὅσον ἰσχυρότερα ἡ τάσις τῆς ἠλεκτρικῆς ἐκρήξεως. Ἄλλοτε αἱ στήλαι τοῦ φωτὸς φαίνονται ὡσεὶ ἐκσφενδονιζόμεναι ἐκ τοῦ λάμποντος τόξου, μεμιγμέναι μετὰ μελαίνων ἀκτίνων ὁμοίων πρὸς πυκνὸν καπνὸν, ἄλλοτε πάλιν ὡσεὶ ἐγειρόμεναι ἀλληλοδιαδόχως ἀπὸ διάφορα σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος, σχηματίζουσαι θάλασσαν πυρὸς, τῆς ὁποίας τὴν λαμπρότητα ἀδύνατον ν' ἀπεικονίσῃ καὶ ὁ ἄριστος τῶν ζωγράφων, διότι εἰς ἐκάστην στιγμὴν ταχεῖαι κυματοειδεῖς κινήσεις μεταβάλλουσι τὸ σχῆμα καὶ τὴν λαμπρότητα αὐτοῦ.

Εἰς ὀρισμένας στιγμάς, ἡ ἔντασις τοῦ φωτὸς αὐξάνει ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε τὸ βόρειον σέλας διατελεῖ ἐπίσης λαμπρὸν, καίτοι τοῦ ἡλίου λάμποντος ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα.

Ἡ ἐμῆ τοῦ σημείου ἐν τῷ οὐρανῷ, πρὸς τὸ ὁποῖον διεύθινεται μαγνητικὴ βελὸνη ἐλευθέρως κρεμασμένη ἀπὸ τοῦ κέντρου τῆς βαρύτητός της, αἱ ἀκτίνες συσπειροῦνται σχηματίζουσαι τὸ καλούμενον στέμμα τοῦ βορείου σέλαος, τὸ ὁποῖον ὅταν ἀνακινήται ἀναγγέλλει τὸ πέραν τοῦ λαμπροῦ τούτου μετεώρου. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης, αἱ φωτειναὶ ἀκτίνες βαθυμῶδον ἀραιοῦνται, σμικρύνονται καὶ ἀμαυροῦνται. Τὸ στέμμα καὶ τὰ φωτεινὰ τόξα διαλύονται, μετ' οὐ πολὺ δὲ δὲν βλέπει τις ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ θόλου εἰμὴ μεγάλας νεφελώδεις κηλίδας ἀκινήτους, ὡχρὰς, χρώματος τεφρώδους. Καὶ αὐτὰ βαθυμῶδον ἐκλείπουσι ὡς καὶ τὸ νεφελώδες παραπέτασμα τὸ ὁποῖον ἀνήγγειλε τὴν ἐμφάνισιν τοῦ λαμπροῦ μετεώρου, μετ' οὐ πολὺ δὲ με-